

Detaljerade jordartskartor med fjärranalys (från flyg- och satellit)

Kristin Piikki & Mats Söderström
Inst för mark o miljö, SLU Skara

kristin.piikki@slu.se
mats.soderstrom@slu.se

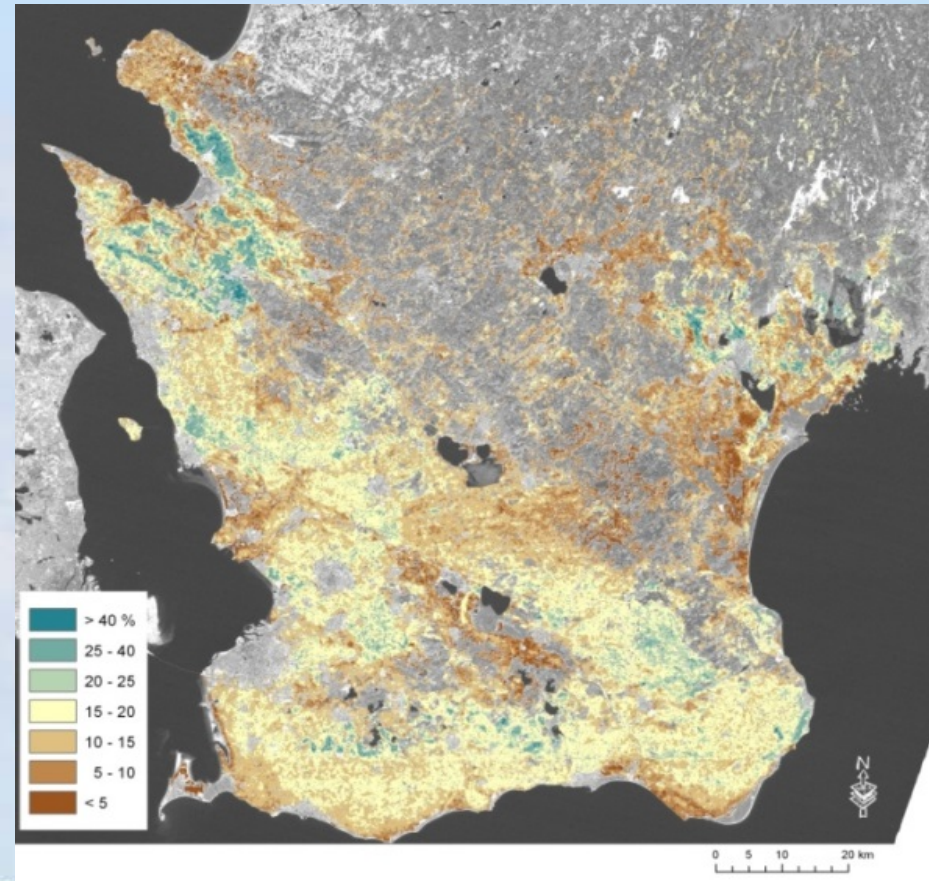

Detaljerade jordartskartor med fjärranalys

Projektet 2013-2014 finansierat av SGU
Sveriges Geologiska Undersökning &
Rymdstyrelsen

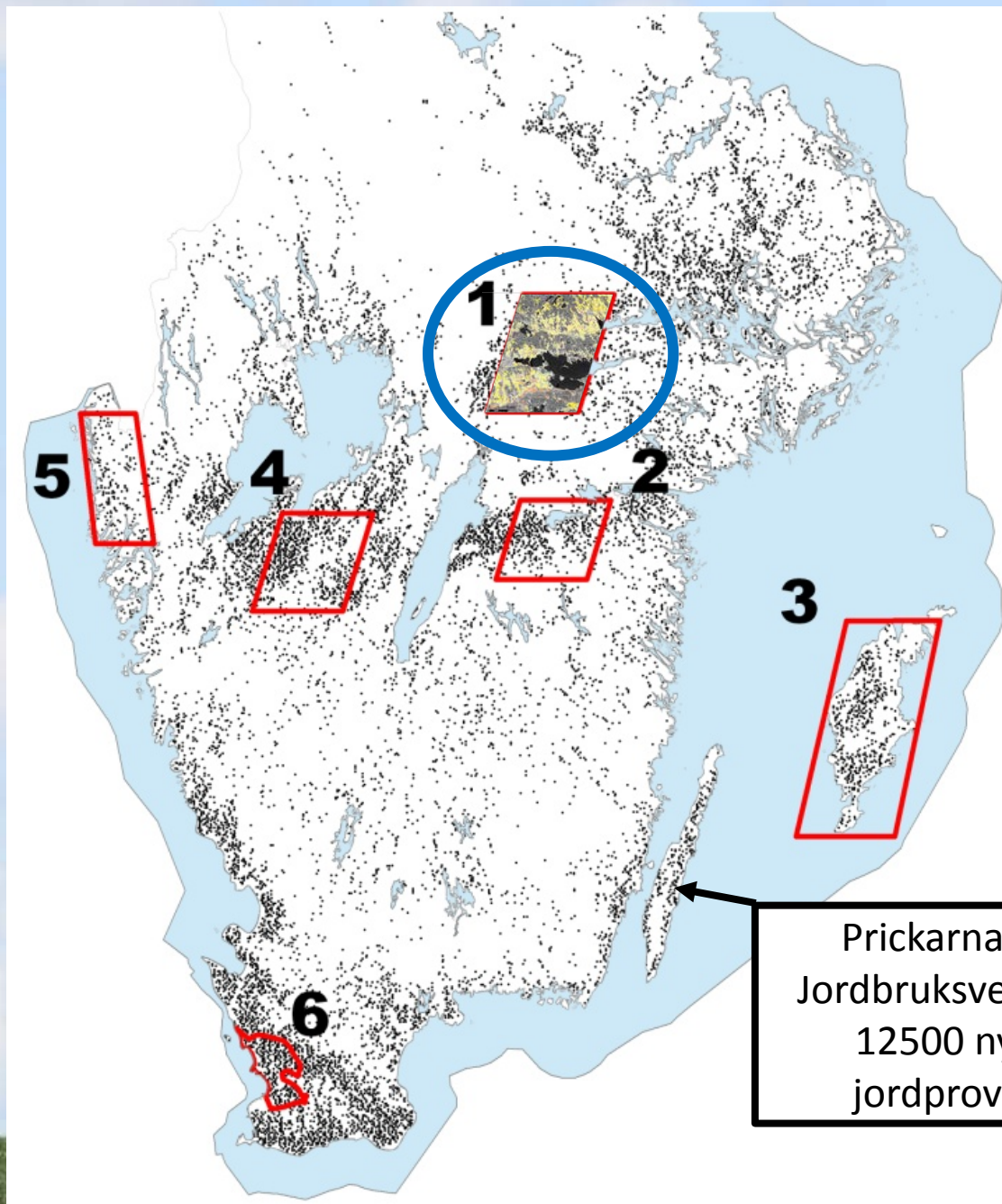
Bakgrund:

- 2011-2012 digital markkartering med fjärranalys över Skåne och delar av Västergötland.
- Jordbruksverkets omfattande jordprovtagning nu tillgänglig.
- SGU har fått i uppdrag att tillhandahålla dataunderlag för modellering av läckage från åkermark.

Vidareutveckling av Skåneprojektet med JBV-proverna som referens + SGUs jordartskartor

3+3 projektområden

Två faser:

2013: 1, 2 & 6:

Örebro

Linköping

Malmö

2014: 3, 4 & 5:

Gotland

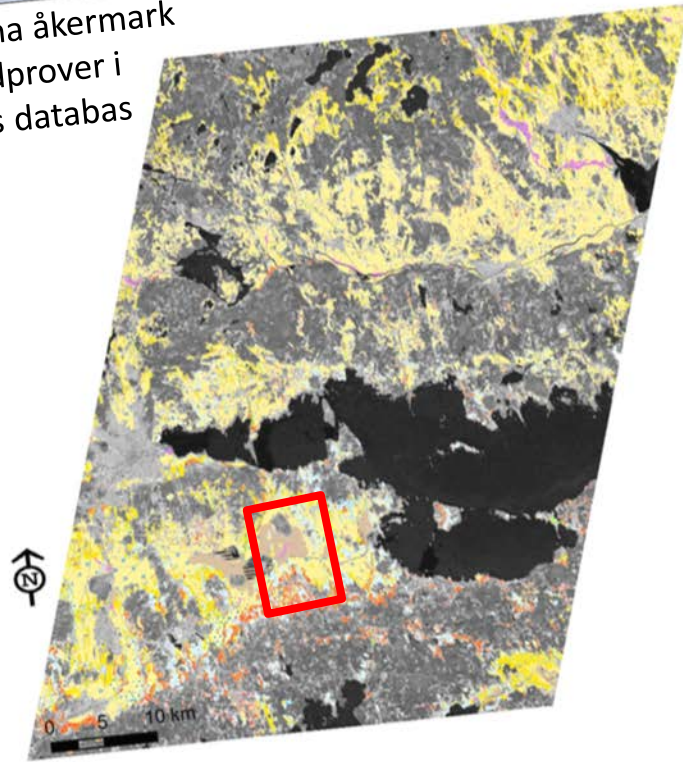
Skara

Bohuslän

3+3 projektområden

- 90 000 ha åkermark
- 394 jordprover i Jbverkets databas

Exempel: Örebroområdet

SGUs klassindelning

■ Torv (mosse)	■ Finsilt--mellansilt (postglacial)	■ Isälvs sediment, grus
■ Torv (kärr eller ospec.)	■ Grovsilt (postglacial)	■ Isälvs sediment, lerig grus
■ Gyttja	■ Sand--block (postglacial eller ospec.)	■ Isälvs sediment, sten--block
■ Svåmsediment	■ Flygsand	■ Moränlera
■ Svåmsediment, silt	■ Finsand (postglacial)	■ Morän, sandig--siltig
■ Svåmsediment, finsand	■ Lerig finsand (postglacial)	■ Morän, lerig sandig--siltig
■ Svåmsediment, sand	■ Sand (postglacial eller ospec.)	■ Morän, sandig eller morän ospec.
■ Svåmsediment, grus	■ Lerig sand (postglacial eller ospec.)	■ Morän, sten--block
■ Svåmsediment, sten--block	■ Grus (postglacial eller ospec.)	■ Morän, lerig sandig eller moränlera
■ Älvsediment	■ Sten--block, klapper (postglacial)	■ Morän, grusig
■ Älvsediment, silt	■ Sten--block (glacial eller postglacial)	■ Morän, lerig grusig
■ Älvsediment, finsand	■ Skaljord	■ Morän med sorterade sediment (glacial)
■ Älvsediment, sand	■ Lera (glacial)	■ Blockjord
■ Älvsediment, grus	■ Silt (glacial)	■ Vittringsjord
■ Älvsediment, sten--block	■ Finsilt--mellansilt (glacial)	■ Kalktuff
■ Lergyttja--gyttjeler	■ Grovsilt (glacial)	■ Talus
■ Lera (postglacial)	■ Silt--sand (glacial)	■ Berg, urberg eller ospec.
■ Lera (postglacial eller glacial)	■ Finsand (glacial)	■ Rösberg
■ Lera--silt (postglacial eller glacial)	■ Sand (glacial)	■ Berg, sedimentärt
■ Silt (postglacial eller glacial)	■ Isälvs sediment, sand--block	■ Skålla, sedimentärt
■ Grovsilt (glacial eller postglacial)	■ Isälvs sediment, finsand	■ Fyllning
■ Silt (postglacial)	■ Isälvs sediment, sand	■ Sankmark (tidvis under vatten)
■ Lerig grovsilt (postglacial)	■ Isälvs sediment, lerig sand	■ Okänt
		■ Vatten

Två faser:

2013: 1, 2 & 6:

Örebro

Linköping

Malmö

2014: 3, 4 & 5:

Gotland

Skåra

Bohuslän

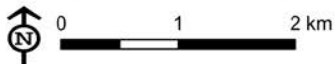
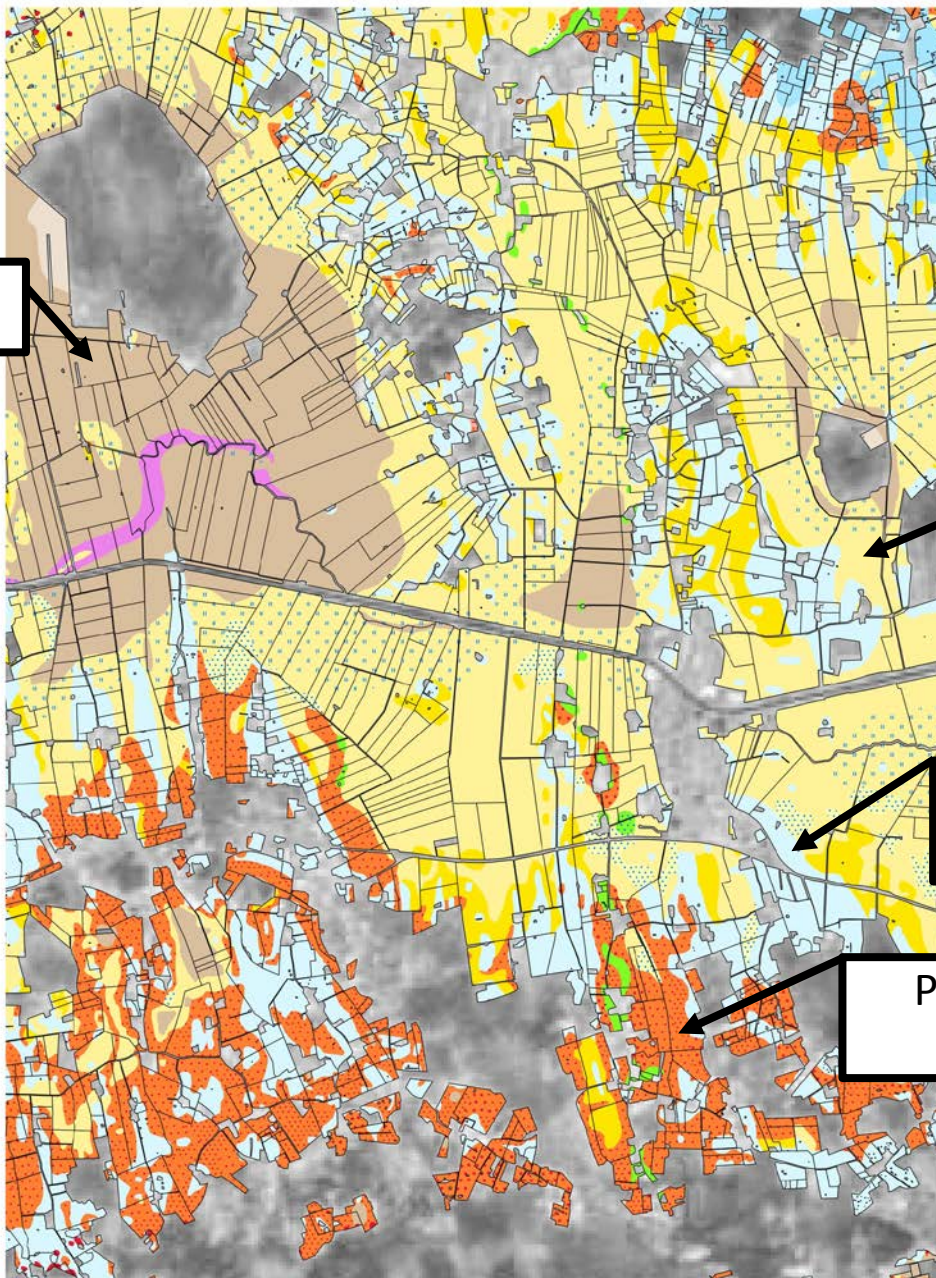
Fokus på jordlagrets genes.
Förhållandena på 0,5 m djup.

Torv

Postglacial lera

Sandig moig
morän

Postglacial
finsand

Blockkartan → åkermark

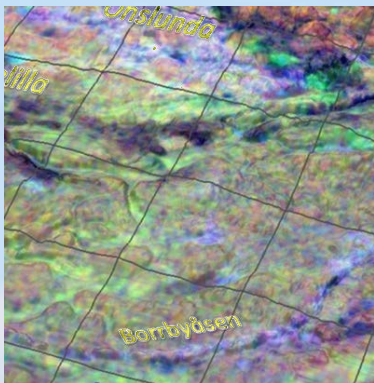
Nya höjddmodellen → höjd, lutning, fuktighetsindex, landformsindex

Flygburen gammastrålning → torium, uran, kalium

Satellitdata → reflektans i åtta våglängdsband (30x30 m)

SGUs jordartskarta

exempeldata:

Årslövåsa

Landsat 8 – fr o m 2013 (gratis – finns 3 timmar efter registrering...)

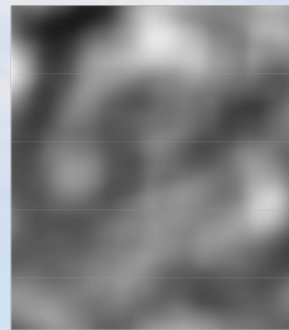
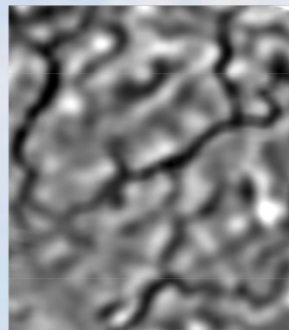
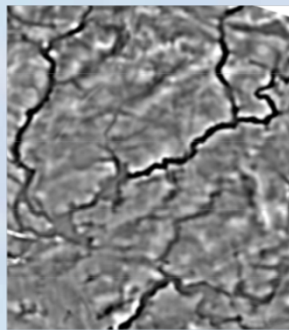
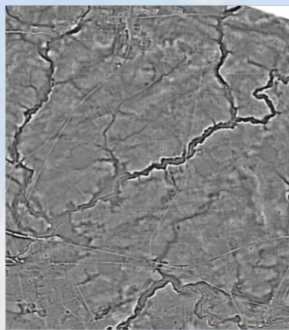
Upplösningen på prediktionskartor

0.5 hektar

5 hektar

50 hektar

500 hektar

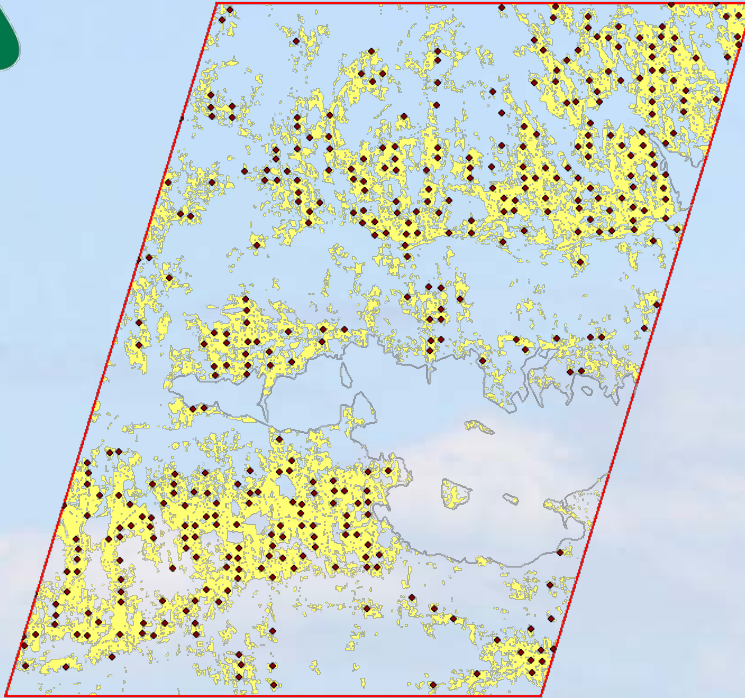
5 km

Landformsindex fr höjddata

Alla variabler i 30x30 m² rutor.

Jordbruksverkets jordanalyser för modellering och validering.

Multivariate adaptive regression splines

$$H_m = (x - t)_+ = \begin{cases} x - t & x > t \\ 0 & \text{otherwise} \end{cases} \quad (1)$$

$$y = f(x) = \beta_0 + \sum_{m=1}^M \beta_m H_{km}(x_{(k,m)}) \quad (2)$$

Test med olika typer av hjälpdata:
Höjd, Gamma, Satellit, SGU

Utvärdering genom korsvalidering:

- Absolut medelfel (MAE, *mean absolute error*)
- Determinationskoefficienten (R²)
- Modellens förklaringsgrad (ME, *modelling efficiency*)

Referensdata Örebro (Jordbruksverkets jordanalyser):

Egenskap	n	Minimum	Maximum	Median	Stdav
Mull	394	1.3	74.7	2.7	10.6
Ler	394	0.0	67.0	17.0	17.1
Sand	394	0.0	87.0	51.0	20.2

Exempel på utvärderingsresultat:

Dataset	MAE Mull (% mull)	MAE Ler (% ler)	MAE Sand (% sand)
Gamma + DEM	3.6	6.9	8.7
Gamma + DEM + Jordart	3.5	6.9	8.8
Landsat 8 + Gamma + DEM	6.0	8.4	11.8
Landsat 8 + Gamma + DEM + Jordart	4.6	7.9	10.5

Dataset	R ² Mull	R ² Ler	R ² Sand
Gamma + DEM	0.71	0.72	0.55
Gamma + DEM + Jordart	0.53	0.66	0.51
Landsat 8 + Gamma + DEM	0.77	0.71	0.56
Landsat 8 + Gamma + DEM + Jordart	0.63	0.69	0.55

Dataset	ME Mull	ME Ler	ME Sand
Gamma + DEM	0.71	0.72	0.53
Gamma + DEM + Jordart	0.77	0.70	0.52
Landsat 8 + Gamma + DEM	0.43	0.63	0.48
Landsat 8 + Gamma + DEM + Jordart	0.58	0.67	0.52

- Absolut medelfel (MAE, *mean absolute error*) - absolutbelopp
- Determinationskoefficienten (R²) – jmf mellan uppmätta och predikterade värde
- Modellens förklaringsgrad (ME, *modelling efficiency*) – jmf med 1:1-linjen

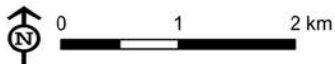
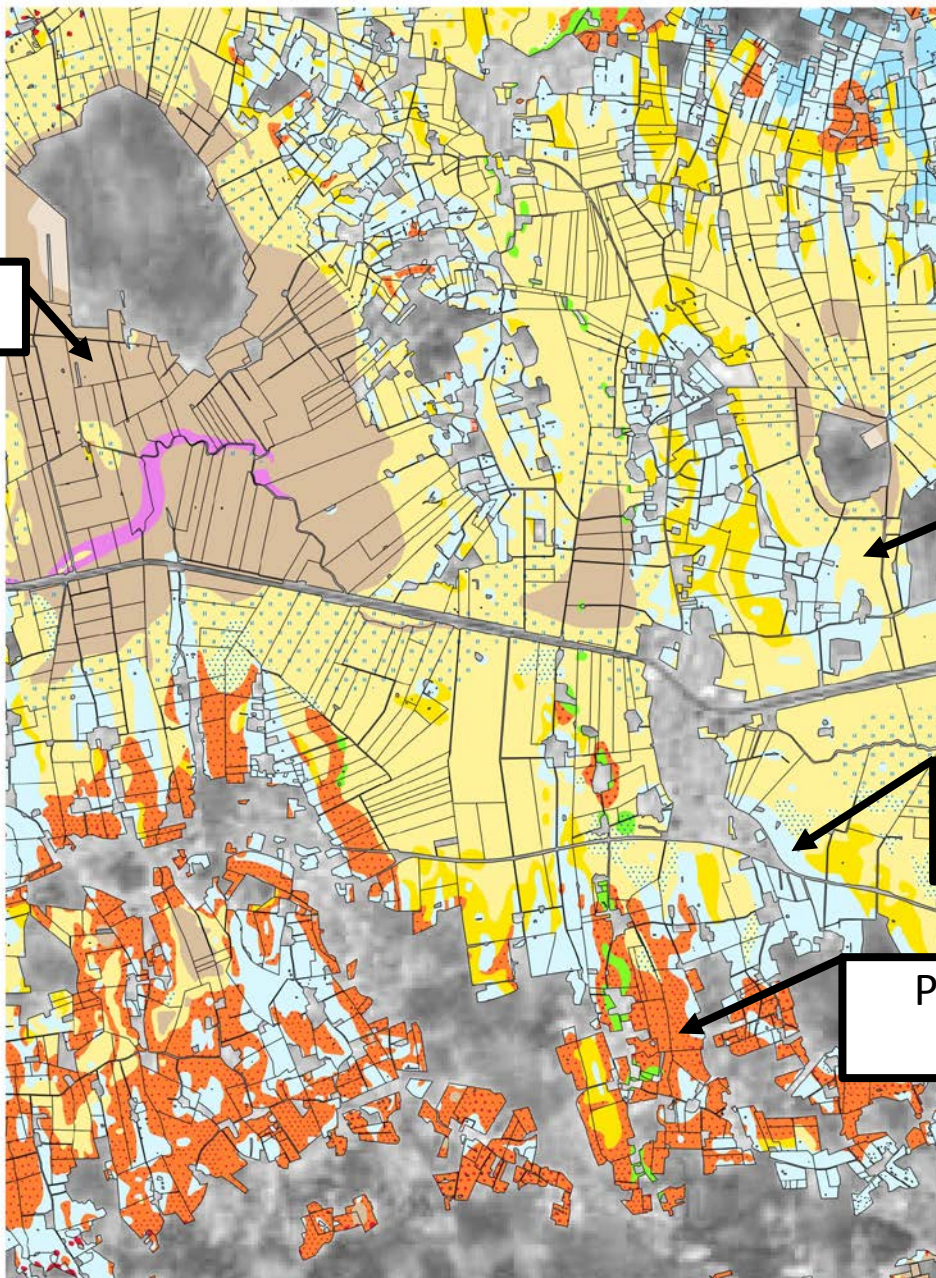
Fokus på jordlagrets genes.
Förhållandena på 0,5 m djup.

Torv

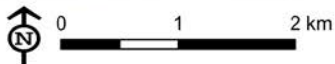
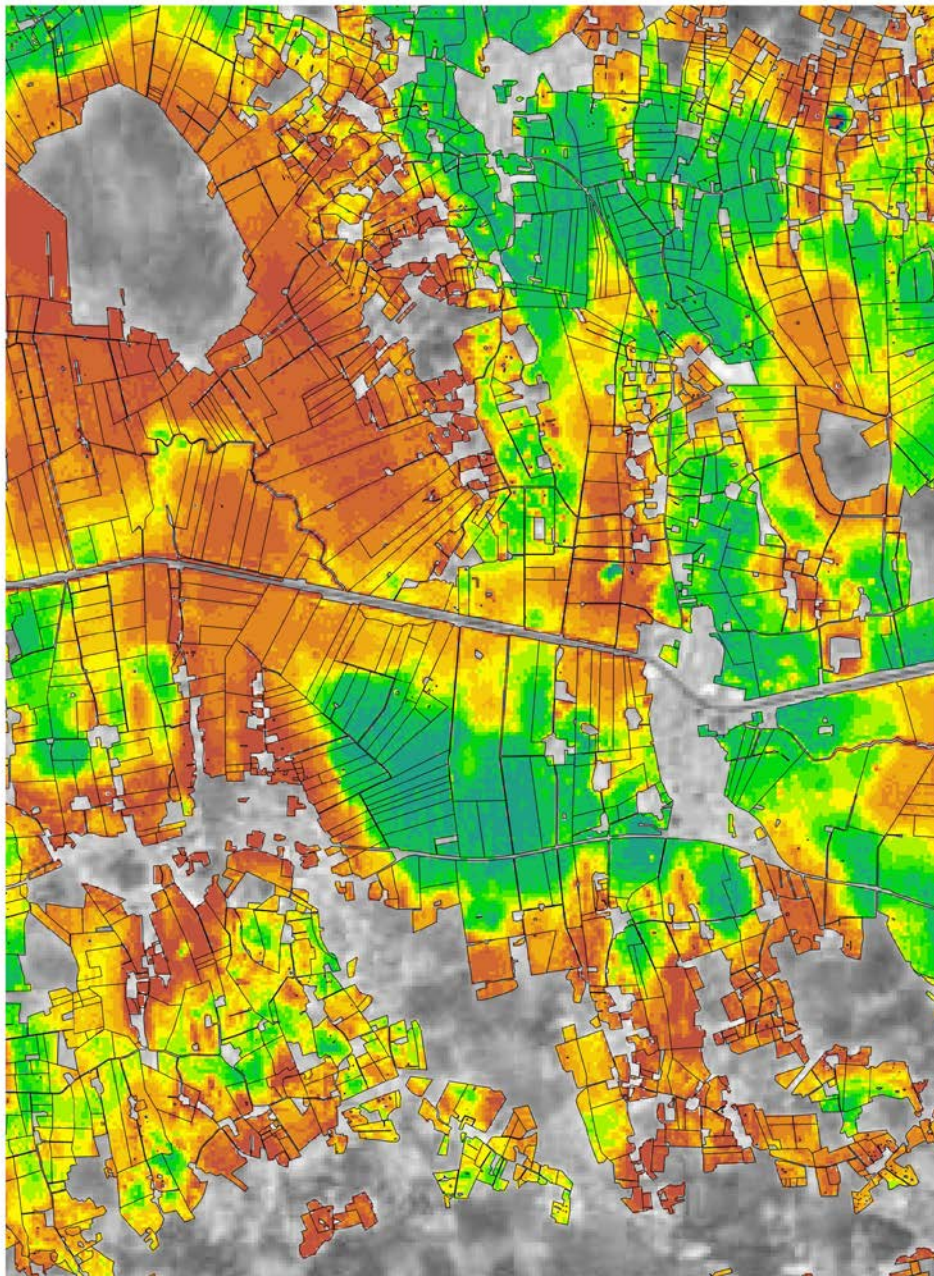
Postglacial lera

Sandig moig
morän

Postglacial
finsand

Modell över lerhalt

Lerhaltsberäkning

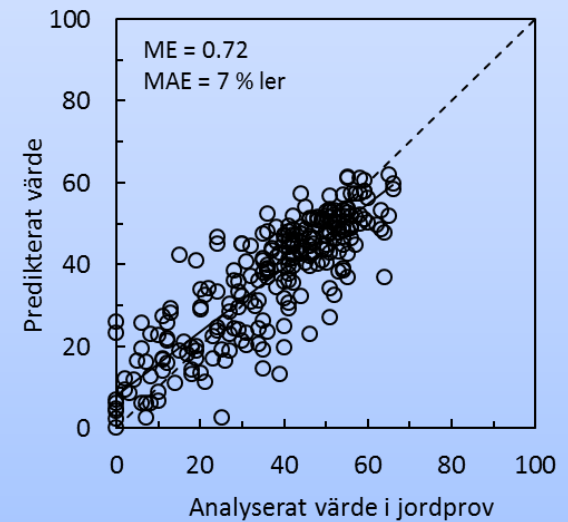
Kalibreringsdata:

- Gammastrålning
- Digital höjdmodell

Prediktorer i slutlig modell:

- Th, U, K/U,
- Elev, Form05, Form50, Form500, Slope

Validering:

Slutsatser, så långt

- I samtliga områden kunde modeller tas fram som hade ett genomsnittligt fel < 10 % ler
- Variationsmönstret i predikterade kartorna verkar stämma relativt väl överens med SGUs jordartskarta
- Sandhalten gick någorlunda att prediktera
- Svårt med mullhalt
- Stor intresse från flera håll: SGU, SMHI, Jordbruksverket, Länsstyrelser m fl

Fortsatt arbete

- Heterogena områden – hur påverkas felet av heterogeniteten
- Stratifiering – separata modeller för olika jordartklasser
- Regressionskriging – modellering av beräkningsfel kan ge bättre kartor
- Satellitbildsmosaik – flera satellitscener för heltäckande bild

greppa näringen

Implementering av lerhaltskartan över Skåne inom rådgivningen

GIS-baserat rådgivningsverktyg

Hans Nilsson

Thorbjörn Nilsson

Länsstyrelsen Skåne

Framtagit som ett stöd till rådgivare i första hand inom Greppa Näringen

- › Bygger på skikt från olika håll. Blockkartan överordnat andra skikt dvs syns överst vid aktivering
 - › Huvudavrinningsområden, SMHI
 - › Delavrinningsområde, SMHI
 - › Jordbruksblocket, Jordbruksverket
 - › Statusklassning i vatten , Vattenmyndigheten
 - › Dikningsföretag, Länsstyrelsen Skåne o Lantmäteriet
 - › Beräknade flödeslinjer, Länsstyrelsen Skåne
 - › Vattenskyddsområde, Naturvårdsverket
 - › Jord och skogsklassificering, Länsstyrelsen Skåne
 - › Lerhalt i åkermark, SLU (Mats Söderström) o HS Malmöhus
 - › Sluttningslutning, Länsstyrelsen Skåne o Lantmäteriet
 - › Vegetationsindex, SLU (Mats Söderström) o HS Malmöhus

Lerhalt via sensormätning flyg/satellit kalibrerad mot jordprover

